

Не скажу, що я закохався у неї з першого погляду, але вразила мене ця красуня не менше, ніж те мінометне стрільно, що гримнуло біля розвалені стайні на фермерському дворі. Ми втрюх — Єгер, Сіроманець і я — заскочили на це господарство перевірити, чи все тут чисто; Єгер із Сіроманцем зайшли до будинку з розбитими вікнами, я прикривав їх знадвору, і саме тоді та міна гахнула так близько, що здалося, наче вона розірвалася в моєму правому вусі. Я впав на землю, але навіть тоді, перевівши подих, глипнув з-під каски на диво, яке невідь-звідкіля тут уродилося.

Вона стояла серед розбомбленого подвір'я гола-голісінька — сама богиня Лада — і всією собою кликала мене до себе. Не можна сказати, що вона аж так уже сяяла вродою — мала трохи обвислі груди, руки тримала складені внизу живота, ніби насамперед хотіла захистити своє лоно, — але її обличчя було загадковішим за усмішку Мони Лізи.

Коли в повітрі засвистіло ще одне мінометне стрільно, я нахильці підбіг до неї і майже галантно опустився на ліве коліно. Я взагалі-то шульга і стріляю з лівої, а до того ж мав тепер лише лівий наколінник, бо правого віддав перед наступом Вовчику. Цей новенький хлопчина із 23-ї бригади так запанікував перед боєм, що опинився серед нашої сотні, метушився, кидався на всі боки, запитуючи, чи немає у когось зайвої каски чи бодай

наколінників, і тоді я сказав, що, брате, ніхто з нас не носить запасних касок, це було б просто смішно, якби ми за плечима носили запасні каски чи броники, а ось наколінники — так, ми їх маємо по двоє, себто по одному на кожне коліно, і я тобі можу одного вділити. «Я тобі дам навіть правого, — сказав я, — бо якщо стріляю з коліна, то з лівого», — і хлопчинка дуже зрадив, якось так винувато всміхнувся, беручи у мене правого наколінника, і та усмішка, що пробігла його лицем, наче тінь, мені не сподобалася. «Я поверну, — сказав він винувато, — знаю, що ти азовець, знайду тебе після всього і поверну, мене тут усі називають Вовчиком, я ще не встиг обрати собі позивний. А як кличуть тебе?» «Маляр», — відповів я, і Вовчик побіг шукати своїх, і мені не подобалося, як він нервово біжить, не подобалася його зігнута спина, не подобалося, як підстрибує автомат на його гострому плечі, та й що там могло подобатися, якщо хлопчина вперше ішов до бою, а на ньому не було навіть каски.

І навіщо, Вовчику-братику, тобі позивний, якщо твоє ще дитяче ім'я само по собі є найкращим для тебе псевдонімом і позивним, не треба більше нічого шукати, Вовчику-братику, бо, якщо покласти руку на серце, у нас із цими позивними справжнісінька чехарда. Замість того щоб назватися Байдою, Нечаєм, Кривоносом чи Гонтою — немає числа таким іменам, — хлопці, немов для приколу, раптом стали хто Фрицом, хто Маршалом, хто Кро- том, а один наш азовець узяв собі позивний Негідник. Я розумію, що немає на світі поряднішого хлопця за цього Негідника, але якби моя воля, то всипав би йому шомполів на голе тіло за такі жарти. Є у нас давня козацька традиція — за особливу провину карати небораку гарячими. Звісно, що вже не нагайками, а шомполами.

Недавно такої честі удостоїлися і ми з Єгерем — дістали по тридцять гарячих (по одному від кожного бійця нашої чоти), щоправда, не на голе тіло, а, спасибі високоповажному товариству, через штани. За що? Верталися ми удвох з Єгерем одного пізнього вечора на базу через селище, і нам закортіло попиту чогось холодненького. В горлянках так пересохло, що вже й голосів не відтягнемо. Підійшли до ларька, а там ватяне рило сказало, що всьо, пацани, лавку зачинено і, вапще, нехер тут ходити з автоматами. Ми до нього по-доброму: так і так, мовляв, спрага мучить, а воно, чмо п'яне, вперлося рогом, почало матюкатися, ледь не погрожувати, сказало, що нас, бандерівців, сюди ніхто не кликав.

— Захлинився ти своїми помиями, свиняче рило, — сказав я.

Ми пішли собі далі, однак рило ще й услід нам поперло матюччям, потім вискочило з ларька і замахнулося чи то кулаком, чи пляшкою, в темряві не дуже роздивишся, тому Єгер подумав, що в нього в руці граната. Спрацював інстинкт самозахисту, найкращий стрілець нашої чоти в одну мить скинув із плеча автомат й одиночним улупив нахабі нижче коліна.

Потім Єгер пояснював, що хотів вистрілити мимо, на пострах чи попередження, але в темряві схибив, бо стріляв же не зі своєї СВД, а з акаема, через те промазав і вліпив біснுவатому сепару в ногу. Полегшувало Єгереву вини і те, що він сам на плечах заніс пораненого в нашу ж таки медчастину. Тому обійшлося шомполами.

Я був совісним свідком у Єгеря, навіть узяв половину вини на себе, адже ми разом були того вечора, і якби Єгер мене не випередив, то також стріляв би, і ще не відомо, куди в темряві влучив би. Я ж звичайний стрілець, а не

снайпер, тому куля могла б дзизнути прямісінько в лоб. Отож, сказав я, шомполів нам належиться порівну, і так ми обоє лягли на лави, а хлопці — вся чота — по черзі проходили повз нас і били, кому як дозволяла совість. Хто легенько, хто дужче, Сіроманець, земляк мій, той, можна сказати, тільки погладив, а нарваний Фриц так урізав, що в очах засвітили свічки.

У Фрица немає почуття гумору, немає жалю, він усе сприймає за чисту монету, через те й вояка з нього добрячий. Пішов якимось уночі на вилазку (Фриц любив одинцем воювати), а вранці приніс чотири пари добротних черевиків і похвалився, що вдалося завалити п'ятьох кабанів.

— А де ж п'ята пара? — з недовірою спитав Єгер, який іноді теж самотужки виходив на полювання і знав, що завалити п'ятьох кабанів за одну ніч не так просто.

— На мені, — Фриц підняв ногу, показуючи міцного, як кінське копито, черевика. — Я ж на лови босоніж пішов.

— Нічо' собі, — повірив Єгер. — Маде ін раша.

Єгер тоді ходив у дешевих китайських кросівках (про берці ми ще й не мріяли), і ходив він по-особливому, як б сказав, по-котячому. Високий, тонкий, на довгих, журавлиних ногах, він ступав на землю легко і сторожко, наче дослухався премудрості Омара Хайяма, котрий усім людям радив обережно ступати на землю, адже ніхто з нас не відає, на чії зіниці він наступає. Але насправді таку ходу у Єгереві виробило його тонке ремесло.

Ось і до цього фермерського будинку з потрощеними вікнами він зайшов сторожко, мовби ступав по тонкому льоду, а за ним почвалав, як ведмідь у малинник, Сіроманець. Мій друзяка Сіроманець, якщо глянути збоку, таки вайлуватий, можна подумати, зовсім незграба, але то велика омана. Сіроманця треба побачити в гарячому

ділі. Особливо коли він лупить з гранатомета-підствольника. Лупить і сміється. Х-га-га. Сміється і лупить. Окрім усього, під час «перемир'я» Сіроманець вряди-годи виїжджає у відрядження за межі зони війни. Також на гарячу роботу. На спецзавдання.

Якщо уважно переглянути на «Ютубі», як валяли пам'ятники Леніну в Харкові чи в Кіровограді, то там неодмінно запримітиш у натовпі «вайлуватого» хлопчину з рудою бородою. Щоправда, на задньому плані, бо Сіроманець панічно боїться відеокамер, особливо телевізійних, щоб, не доведи Господи, його не побачили по ящику батько-мати. Вони не знають, що Сіроманець воює. Ще їдучи з Кривого Рогу на Майдан, він набрехав удома, що напивав добру роботу в Києві на будівництві.

— У нені хворе серце, — пояснив нам Сіроманець.

Він зовсім недавно перейшов на рідну мову і думає, що правильно треба казати «нення», бо «мама» кажуть і кацапи. По мобільному Сіроманець розмовляє з батьками теж українською, і ті здивовано запитують у нього, що сталося. Сіроманець пояснює, що він живе в Києві, де всі інтелігентні люди розмовляють українською, тому він так звик. «Гібридною російською тут цвенькає лише неприємна чернь», — натхненно мудрує Сіроманець зі своїм приглушеним смішком: х-га-га.

Його неня не дуже тим переймається, неню більше хвилює те, що син на важкій роботі. Вона просить його бути обережним, добре їсти і тепло зодягатися, бо на будівництві небезпечна робота і холодні вітри. Сіроманець запевняє неню, що тут ніякої небезпеки, він кладе цеглу, як клав її і в Кривому Розі, тільки за більші гроші — вистачає і на житло, і на харчі та одяг. Аж тут неня його приголомшує. «Я знаю, синку, що тобі там скрутно, —

схлипує вона. — Голодно й холодно. Але ти не їдь додому, бо тобі вже третя повістка прийшла з військкомату».

— Як ти думаєш? — запитав мене тоді Сіроманець. — За це можуть судити?

— За що?

— За те, що не з'явився до військкомату. За дезертирство.

— У нашій державі все можливе, — сказав я. — Але ти не переживай. Ми, азовці, не дозволимо. Ми їх усіх поставимо на місце.

Помовчавши, я додав:

— Ми їх раком поставимо.

— Я не переживаю, — зітхнув Сіроманець. — Я про інше.

— Про що?

— Батько, мабуть, здогадується. Дзвоню якимось, а він питає: «Ну що, синку, багато вже цеглин поклав?» Я не лічив, кажу. «І правильно робиш, — каже він. — Не лічи». От старий лис! Думаєш, він скаже нені?

— Ні, — заспокоїв я Сіроманця. — Він же твій батько.

Йому, видно, сподобалася така відповідь, бо, трохи помовчавши, Сіроманець сказав:

— Маю до тебе велике прохання. Ти ж мій земляк...

— Кажи.

— Якщо раптом... Якщо зі мною щось станеться, ти колись зайдеш до моїх і попросиш від мого імені пробачення. Обіцяєш?

— Обіцяю, — сказав я. — Тільки не те, що ти думаєш.

— А що?

— Я зайду до них і скажу, що на тебе, вайла дурного, впала з верхотури цеглина.

— Дякую, — сказав Сіроманець і засміявся своїм приглушеним смішком: х-га-га.

Він мене зрозумів.

Я знаю, чому саме ця розмова пригадалася мені після того, як мінометне стрільно вибухнуло біля стайні. Бо за хвилину до того Сіроманець пропонував розпочати зачистку саме звідти, але Єгер сказав, що ні, спершу підемо до будинку. І як тільки вони сховались у проїмі дверей, я, тримаючи автомат наготові, заглянув за причілок і раптом угледів те диво. Угледів оголену постать, що всією собою кликала мене до себе. Та я ще не встиг намілуватися нею, як на тому місці, куди пропонував іти Сіроманець, гахнула міна. Гримнула з такою силою, що мені здалося, наче вона розірвалася в моєму правому вусі, а коли в повітрі засвистіло ще одне стрільно, я умить опинився біля красуні і припав до її теплого лона. Притулився до тепло-го каменя, бо це була справжнісінька скіфська баба. Тієї ж миті вона здригнулася від ударів осколків, які з противним скреготом дзизнули об камінь.

Звідки? Звідки ти тут узялася?

Я підвівся і став її розглядати. Скіф'янка мала зовсім невиразне обличчя, обшмугляне тисячолітніми дощами, вітрами, негодами, і на тому обличчі не було ні рота, ні носа, ні губ, лише проглядали виїмки очей, і мені ввижалося, що вона прозирає мене тими очима наскрізь. У неї були продовгуваті обвислі груди (мабуть, через те її називають бабою), а найвиразніше, що вона мала, — це руки, цнотливо складені внизу живота, і в тому був, як на мене, якийсь особливий знак, була якась глибинна суть, якої я ще не міг збагнути, але мені чомусь стало моторошно.

Можливо, то був страх, який знагла прокидається у твоєму естві, коли землю й повітря шматують вибухи, та я був певен, що цього разу волосся на моїй голові заворушилося від чогось іншого.

— Ні фіга собі! — почув позад себе голос Єгеря.

— Ну й ну! — здивувався і Сіроманець. — Як вона тут опинилася?

— Поцупили, — сказав Єгер. — Той, хто тут жив, викрав її з якогось музею чи заповідника.

Мене трохи розчарувало Єгереве припущення, хоча, швидше за все, так воно і було. Нині музейні реліквії часто перекочують до приватних осель. Ось і цей фермер не пас задніх.

Але... але... але ж...

Мені спала одна мудра думка, якою я не наважився поділитися з хлопцями. Ще подумують, що мене тут контузило.

Я зайшов скіф'янці за спину і побачив на ній три свіжі зарубки, вищерблені осколками.

— Вона врятувала мені життя, — сказав я.

— Баба? — не повірив Єгер.

— Це не баба. — Я доторкнувся до свіжих зарубин у камені. — Це жінка.

— Чому ж у неї такі обвислі цицьки? — знов не повірив Єгер.

— Чому? — я трохи помовчав, шукаючи найпростішу відповідь, потім сказав: — Тому, що ці груди вигодували ціле плем'я.

Єгер, який ставив усе під сумнів, знов хотів щось заперечити, але на паску в нього затріщала рація, і ми почули голос нашого чотового Гризла (от хто взяв собі позивний із розумом — за прізвищем холодноярського отамана Семена Гризла). Чотовий дав команду на збірку.

Той день минув щасливо для всіх азовців. У нас не було навіть трьохсотих, і Сіроманець сказав, що, може, це завдяки тій берегині, що якимось дивом опинилася в нашому

секторі. Цей Сіроманець мені подобався дедалі більше: поперше, з його слів виходило, що скіф'янка сама опинилася на тому подвір'ї, а не притягнув її туди якийсь фермер-хапуга, а по-друге, Сіроманець уже засвоїв навіть таке слівце, як берегиня. Логічно: якщо вберегла, то берегиня.

Уже на базі я дізнався, що в 23-й бригаді, яка того дня співдіяла з нами, загинуло двоє. Один із них, дев'ятнадцятирічний хлопчина, навіть не встиг узяти собі позивний. Його називали Вовчик.

2

Жоден добровольчий батальйон не має такої розкішної бази, як наша. Це колишня дача президента-втікача, яку він змостив собі, ще як був губернатором Донеччини, а згодом, коли оселився в Межигір'ї, передав ці володіння своєму старшому синові — Стоматологу.

Маєток лежить на березі Азовського моря в селищі Урзуф, яке раніше належало до курортної зони, а тепер опинилося в зоні АТО, як називають четверту російсько-українську війну брехливі політики та шанувальники чорного гумору. Торік у квітні найманці Стоматолога почали тут збирати всіляку сепаратистську сволоту, запасатися зброєю, а вже 26 травня ми, будучи ще чорними чоловічками, без особливих зусиль захопили маєток для власних потреб. Тоді ходило багато чуток про чорних чоловічків, котрі невідь-звідкіля з'явилися на Донбасі. Чорне завжди більш загадкове і небезпечне, ніж зелене чи синє, — чорні запорожці, чорні прапори, чорні клубуки... А вся штука була в тому, що ми, не маючи військового обмундирування, зодяглися в дешеві чорні роби цивільних охоронців без будь-яких розпізнавальних знаків.